

Kdo drži figo v žepu?

09.12.11 07:19:15

Zadnja sprememba: ivag 09. 12. 11 07:24:37

Končujejo se podnebna pogajanja v Durbanu, kjer pa ima Romana Jordan Cizelj občutek, da je nekaj hudo narobe

Na področju podnebnih politik je Evropska unija (EU) vodilna v svetu, prizadeva si biti in ostati motor pri oblikovanju svetovnih politik. Zato vsakoletna podnebna konferenca, ki poteka pod okriljem Združenih narodov konec novembra in v začetku decembra, zbudi mnogo pozornosti javnosti. Letos je žal porinjena v ozadje, saj so medijske luči uprte v evropske voditelje, ki skušajo EU rešiti pred bankrotom. Ampak svetovno gospodarstvo deluje še naprej v skladu z razvojnimi smernicami, ki narekujejo nenehno gospodarsko rast, trg za produkte in storitve pa se z naraščanjem prebivalstva nenehno veča. Zato moramo ukrepati proti podnebnim spremembam. Da ne bomo povzročili bankrota utečenih letnih časov, na katere je prilagojeno življenje na Zemlji.

Konferenca COP17 v Durbanu poteka v dobrem vzdušju. Značilnost, ki sem jo opazila na vseh dosedanjih sestankih, je, da predstavlja skrb za okolje in trajnostni razvoj neko splošno priznano vrednoto, ki je nihče ne postavlja pod vprašaj ali je pogojuje. Res je, da se delegacija Evropskega parlamenta ni uspela srečati z delegacijo s Kitajske, ker je slednja zadnji trenutek odpovedala srečanje. Vendar močno dvomim, da nam Kitajci ne bi potrdili, kako zelo se zavedajo, da okolja ne smemo več prekomerno onesnaževati. Pa vendarle niso pripravljeni podpisati pravno

zavezujočega celovitega mednarodnega dokumenta o omejevanju emisij toplogrednih plinov. Na srečanju z japonsko delegacijo smo prav tako slišali, kako da je Japonska pripravljena na nadaljevanje Kjotskega protokola po letu 2012, ko se izteče prvo ciljno obdobje. Ko sem se sama pri sebi že razveselila, da sem pričla spremenjenemu mnenju in da to pomeni preobrat v pogajanjih, pa so Japonci nadaljevali: ampak ne brez ZDA in Kitajske. Pa saj vsak udeleženec konference in mnogi po svetu vedo, da ZDA in Kitajska takih zavez ne bosta sprejeli, zato se tudi Japonska ne bo pridružila državam za nadaljevanje Kjotskega protokola!

Vse bolj imam vtis, da je nekaj na teh konferencah zelo narobe. Kdo drži fige v žepu? Saj ne more biti res, da pridejo vse delegacije na konferenco z istim ciljem – zadržati globalno segrevanje pod 2 OC, potem pa se ne uspejo dogovoriti, kako bodo to storile. V štirih letih, od konference 2007 v Baliu! V ozadju se prej ko slej izrišejo pravi nameni. Tu so otoške države, ki si zaradi povezave med globalnim segrevanjem in dvigom morske gladine resnično želijo zmanjšati izpuste. Nadalje so tu države, ki nastopajo na konferenci kot trgovci svojih tehnologij, zavez pa niso pripravljene sprejeti. Tu so tudi države, ki vidijo pogajanja kot priložnost za dogovor o dotoku dodatnega denarja, pa države, ki bi na ta način želele doseči lažji dostop do najmodernejših tehnologij. Takšno množico različnih ciljev je dejansko težko povezati v kratek, jasen in pravno zavezujoč dokument.

Tudi tokrat se EU zdi precej osamljena s svojimi prizadevanji, da se doseže globalni zavezujoč dogovor. Številne tuje delegacije so nam to povedale v lepem diplomatskem jeziku: EU je vodilna sila, gonilo pogajanj in želimo si, da to tudi ostane. Kot da so se organizatorji konference letos malo poigrali z nami, so nam prostore dodelili v kletni garaži. Avtomobile so odpeljali, ponekod položili na tla tekače, po več parkirnih mest skupaj pregradili v delovne prostore. Na stropih so ogromne cevi, ki seveda spadajo v kletne prostore na parkiriščih, nam pa se zdi kot da smo v kurilnici. Kot da bi nas želeli opozoriti na naše včasih pregrete glave!

Pogajanja na konferenci COP o podnebnih spremembah potekajo po dveh tirih. En tir predstavljajo pogajanja, v okviru katerih bi sestavili nov pravno zavezujoč dokument za vse države, ki bi upošteval nove okoliščine o zmogljivostih posameznih držav. Drugi tir je Kjotski protokol, ki vsebuje zaveze razvitih držav, da bodo zmanjšale svoje izpuste, ter prostovoljne zaveze o trajnostnem razvoju držav v razvoju. Težava je, da ZDA Kjotskega protokola niso ratificirale in da Kitajska spada v skupino držav s prostovoljnimi ukrepi. Obe sta danes največji svetovni onesnaževalki, saj skupaj v ozračje spustita več kot 40 % toplogrednih plinov. Prvo ciljno obdobje Kjotskega protokola se konec naslednjega leta izteče, zato je velik pritisk držav v razvoju, da razvite države dosežejo dogovor o prehodu v 2. ciljno obdobje, in to brez časovne praznine. Japonska, Kanada in Rusija so že objavile, da niso pripravljene nadaljevati Kjotskega protokola. V takih razmerah bi npr. naša brezpogojna zaveza k nadaljevanju v drugo obdobje Kjotskega protokola zajela le 11 % svetovnih izpustov. Kakšen vpliv bi imelo znižanje tega majhnega deleža emisij na globalen porast temperature? Pravzaprav bi bil zanemarljiv, ostal pa bi mehanizem, ki določa ceno ogljika, ostali bi inštrumenti za financiranje projektov v državah v razvoju.

Zato morebitne zaveze EU na letošnjih pogajanjih niso brezpogojne. Kaj pričakujemo? Kratek odgovor bi bil »uresničenje v Cancunu sprejetih dogovorov«, nekoliko natančneje pa so ključna pričakovanja naslednja:

- V Durbanu naj bo sprejeta časovnica, ki bo svet popeljala do sprejema pravno zavezujočega mednarodnega sporazuma o znižanju izpustov toplogrednih plinov. Industrializirane države bodo morale sprejeti medsebojno primerljiva bremena. Takšen nov dogovor bi moral biti sprejet najkasneje leta 2015, veljati pa bi moral začeti najkasneje 2020.

- Dosežen bi moral biti dogovor o večjih ambicijah držav. Njihovi dosedANJI načrti se namreč približajo omejitvi globalnega segrevanja za 2 0C le za 60%. Velik razpon je torej med načelno Cancunško zavezo in dejanskim prevzemanjem bremen posameznih držav.

- Sprejet bi moral biti dogovor o enotnem sistemu izračunavanja izpustov, tako da bodo podatki zanesljivi in primerljivi.

- Pričakujemo dogovor o spremljanju, poročanju in nadzoru izvajanja ukrepov, skratka preglednost in verodostojnost.

- Napredek bi morali doseči tudi v dogovorih o znižanju izpustov v pomorskem in zračnem prometu.

- Pričakujemo dogovor o prispevku razvitih držav v podnebni sklad. V letih 2010-2012 naj bi bilo zbranih 30 milijard evrov, nato pa vsako leto več, leta 2020 kar 100 milijard evrov. EU bo v Durbanu poročala o svojem finančnem prispevku, ki so ga skupaj »napraskali« finančni ministri držav članic ter Evropska komisija.

A kljub vsemu omenjenemu so se politična stališča v zadnjih letih spremenila. Kot je v Durbanu dejal izvršni direktor programa za okolje pod okriljem Združenih narodov, je v zadnjih treh letih ogromno držav prevzelo prostovoljne zaveze o zmanjšanju svojih izpustov. Kitajska si je zastavila petletni program z ambicioznimi cilji, ki jih želi uresničiti. V ZDA se ne pogovarjajo več o znanstvenih ugotovitvah glede podnebnih sprememb, temveč o tem, kdo je odgovoren za njihovo zmanjšanje. Brazilija ukrepa proti izsekavanju gozdov, Avstralija uvaja trgovanje z ogljikom. Župan mesta Malmö je na posebnem evropskem dogodku predstavil razvoj mesta, zasnovan na uvajanju zelenih tehnologij. V dveh desetletjih se je mesto z 20-odstotno brezposelnostjo (ker so zaprli ladjedelnico) razvilo v mesto z obnovljivimi viri energije, recikliranjem odpadkov (danes jih odlagajo le še 3 %), s prijaznimi stanovanjskimi soseskami. Zelene tehnologije so izkoristili kot razvojno priložnost, ki je nudila zaposlovanje, mesto pa danes privablja tudi številne eko-turiste in tako dokazuje, kako je moč z vizijo in s trudom kazati smer v prihodnost ostalemu svetu. Spomnim se, da smo si pred dvema letoma mesto ogledali v sklopu podnebnih pogajanj, ki so potekala nedaleč stran v Kopenhagenu. Bili smo presenečeni, da so ljudje kolesarili še sredi zime. »Navada je železna srajca«, skovali pa so jo z odlično kolesarsko infrastrukturo. To je razvojna priložnost, ki bi jo lahko in morala izkoristiti tudi številna druga evropska mesta, spodbujena z državnega nivoja. Sinergija učinkovitih evropskih in državnih spodbud namreč lahko spodbudi privatne investicije in ustvari številna nova delovna mesta.

Včasih se mi zazdi, da živim v neki virtualni evropski okoljski ideologiji. Kot da sem s svojimi kolegi svetlobna leta daleč od brezposelnih Evropejk in Evropejcev, od podjetnikov, ki ne dobijo plačanih opravljenih del, od shiranih bank, ki ne morejo

financirati inovativnih gospodarskih projektov. A druge poti kot so učinkovitejši procesi, varčnejša raba surovin ter spodbujanje ustvarjalnosti v smer trajnostne družbe, žal ne vidim. Se bo svet uspel »normalizirati«? Bomo uspeli znova najti sožitje z naravo?

Je to priložnost tudi za Slovenijo? Zagotovo. Ne glede na izid podnebnih pogajanj. Z vrednostnim sistemom, ki spodbuja ustvarjalno gospodarstvo in regionalne ukrepe za doseganje globalnih ciljev. S sinergijo z evropskimi ukrepi, kajti EU je znova prevzela vodilno vlogo na področju okoljskih politik in podnebnih sprememb. Bomo finančno-gospodarsko krizo izkoristili kot priložnost ali kot izgovor za pasivnost?

P.S.: V času, ko sem pisala ta prispevek, so nas Kitajci povabili na sestanek v svoj paviljon. Moja pričakovanja, zapisana na začetku članka, so žal izpolnili. Dodali so še, da bodo ukrepali v skladu s svojo časovnico, EU pa naj še naprej ostane »velesila« na področju podnebnih sprememb. Upam, da smo ta stavek ustrezno razumeli.

Dr. Romana Jordan Cizelj je slovenska poslanka v Evropskem parlamentu ter poročevalka Odbora za industrijo, raziskave in energijo (ITRE) za resolucijo EP o podnebnih spremembah